

Л.Л. Ляхощка, к.п.н., доцент,
завідувач кафедри дистанційної
освіти ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН
України

І.А. Борошенко, методист
дистанційного навчання
Чернівецького ОППО

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЗМІСТУ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті аналізуються проблеми структури змісту дистанційних навчальних курсів у системі післядипломної педагогічної освіти. Вказуються вимоги, що ставить технологія створення гіпертексту до структури віртуальних лекцій та практичних занять.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, дистанційне навчання, дистанційні курси, гіпертекст.

Аннотация. В статье анализируются проблемы структуры содержания дистанционных учебных курсов в системе последипломного педагогического образования. Отмечаются требования, которые предъявляет технология создания гипертекста к структуре виртуальных лекций и практических занятий.

Ключевые слова: последипломное педагогическое образование, дистанционное обучение, дистанционные курсы, гипертекст.

Annotation. The article deals the problems of the Content Structure of the Distant on-line Learning in the System of in-service Postgraduate Education. The Standards for Technology of creation Hypertext to the Structure of virtual Lectures and practical Session are being discussed here.

Key words: Postgraduate Pedagogical Education, Distance Learning, Distance Courses, Hypertext

Актуальність. Серед напрямків дидактичного пошуку забезпечення процесу дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти проблема побудови змісту дистанційного навчального курсу є однією із пріоритетних, оскільки вона виступає як системоутворююча складова в розвитку дидактичних основ дистанційного навчання. Говорячи про зміст курсу дистанційного навчання, потрібно розуміти весь дидактичний програмний комплекс, що служить для навчання різних категорій слухачів з використанням дистанційного навчання.

Аналіз доступної частини електронних комплексів дистанційного навчання в мережі Інтернет показав, що їх змістова структура не відрізняється різноманітністю і є електронними підручниками, що частіше всього є простим відтворенням підручників на паперових носіях. А сам зміст навчального курсу переважно повторює парадигму „книги”, тобто є набором деякої кількості ілюстрованої текстової інформації [1, с. 192].

Вивчення матеріалів конференцій і семінарів щодо проблем дистанційного навчання в мережі Інтернет показує, що більша їх частина надає перевагу технічному напрямку досліджень і розробок у цій галузі. Одночасно потрібно відмітити недостатність педагогічних і методичних досліджень аспектів формування змісту навчальних матеріалів у електронних навчальних посібниках, курсах дистанційного навчання.

Використання комп'ютерів як матеріальних носіїв інформації висуває нові вимоги до форми подачі знань в навчальних матеріалах. Упровадження комп'ютерних технологій у навчальний процес ставить свої вимоги до принципів відбору змісту й побудови оптимальної структури курсу дистанційного навчання із врахуванням психолого-педагогічних особливостей слухачів, організації дистанційного процесу навчання, а також специфіки відображення матеріалу на екрані монітора.

У процесі аналітичної роботи вдалося виявити основні протиріччя між:

- постійним зростанням у мережі Інтернет кількості курсів дистанційного навчання, з одного боку, та з іншого боку одноманітністю їх структури, що ґрунтується в основному на стандартній схемі побудови підручника. А це значно звужує ефективність застосування нових інформаційних технологій навчання;

- актуальністю проектування й конструювання курсів дистанційного навчання та дефіцитом дидактичних підходів до змісту програмних продуктів, що дозволяли б забезпечити необхідну якість засвоєння навчального матеріалу;

- необхідністю розробки курсів дистанційного навчання для системи післядипломної педагогічної освіти й недостатнім рівнем розробки принципів побудови та структури змісту цих курсів із врахуванням специфіки навчання дорослих;

- вимогами до вчителя як спеціаліста, що володіє інформаційно-комунікаційними технологіями й сучасними методиками навчання, з одного боку, та з іншого боку, недостатньою орієнтацією розроблених програмно-педагогічних засобів на потреби системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Ці протиріччя висувають проблему дослідження, що полягає в недостатній розробці теоретичних прийомів до структурування змісту навчальних курсів для дистанційного навчання в цілому і для післядипломної освіти, зокрема. Розв'язання цієї проблеми дасть можливість теоретично обґрунтувати й методично здійснити розробку програмно-методичних комплексів (дистанційних навчальних курсів) для системи післядипломної педагогічної освіти.

Вагомим аргументом на користь актуальності даної тематики є також необхідність подолання стереотипів у подачі навчальних матеріалів у вигляді текстів на електронних носіях та розробка теоретичного й дидактичного обґрунтування процесу моделювання змісту навчальних курсів дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Навчальний процес в дистанційній формі більш трудомісткий та багатоаспектний, ніж у традиційних формах. Тут є своя специфіка, що впливає й на структуру змісту навчання.

Технологічні особливості дистанційної форми такої освіти, що базується на Інтернет-технологіях, дозволяють створити відповідне інформаційно-освітнє середовище, що суттєво впливає як на відбір змісту, так і на його структурованість. Змінюється також і якість змісту через систему гіпертексту. Лінійна подача матеріалу, як у друкованих виданнях, не

завжди є вираженою для електронної форми. Технологія гіперпосилань ставить свої вимоги до структури й розподілу навчального матеріалу. Багатосторінкові розділи традиційних підручників в електронній формі абсолютно не сприймаються, оскільки нівелюється динаміка навігації й переходів по гіперпосиланнях. Крім того така технологія дозволяє створити зворотній зв'язок [4, с. 21].

Мова гіпертексту відкрила новий формат для подачі наукової інформації. Сьогодні практично всі системи дистанційного навчання тією чи іншою мірою використовують принципи гіпертекстової передачі текстових даних.

Основне завдання навчального процесу в системі післядипломної педагогічної освіти – якісно донести необхідну інформацію до слухача курсів. Не менш важливим завданням є перевірка засвоєних знань, без якої навчальний процес не може гарантувати високих результатів і втрачає необхідну динаміку. Тому одним з основних напрямків досліджень у сфері дистанційного навчання є автоматизація побудови засобів контролю знань:

- проектування й створення в гіпертекстовому форматі електронних тестових модулів (блоків);
- розробка алгоритмів використання навчального матеріалу для автоматичного продукування засобів контролю знань;
- проектування й реалізація системи супроводу із зручним інтерфейсом користувача.

Отже, необхідно спеціально розробляти відповідні електронні підручники, курси дистанційного навчання, що суттєво відрізняються від традиційних – друкованих видань. Потрібно розміщувати їх у відповідних програмних оболонках, що передбачають усі необхідні посилання на інші сайти та додаткові інформаційні ресурси.

Структурування лекцій, організація практичних занять чи лабораторних робіт повинні супроводжуватись мультимедійними засобами, що дозволить значно розширити галузь пізнання й міркування, надасть

можливість порівняти факти й спостереження. Самі лекції можуть бути подані не тільки в друкованому чи електронному вигляді, але й у аудіовізуальному з демонстрацією слайдів, відеокліпів тощо. Завдання для слухачів можуть бути налаштовані на самостійну дослідницьку, пошукову, творчу діяльність, що вимагає створення власного вирішення проблеми. При цьому в самому тексті лекції, автономному чи такому, що дублюється звуковим супроводом викладача, передбачаються окремі терміни, поняття, персоналії тощо, що потребують пояснень. Вони активізуються, а в гіперпосиланнях або у «спливаючому» рядку даються необхідні означення й пояснення цих активізованих понять, що значно полегшує роботу з текстом і вдосконалює культуру розумової праці [5, с. 37].

Висновки. Отже, можна виділити наступні завдання, що потребують дослідження:

1. Аналіз дидактичних проблем організації дистанційного навчання й відбору змісту електронних навчальних комплексів.

2. Визначення дидактичних положень, що лежать в основі формування змісту таких комплексів.

3. Побудова алгоритму формування змісту навчального матеріалу для курсів дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти.

4. Проведення апробації й впровадження в педагогічну практику розроблених на основі цих алгоритмів електронних комплексів дистанційного навчання.

Все це вимагає знань і кваліфікації спеціаліста, що розробляє курс навчання. Тільки він може вирішити, яким чином та що саме варто відбирати, які види діяльності передбачити для розв'язання того чи іншого дидактичного й методичного завдання. Все це потрібно створювати спеціально, використовуючи можливості комп'ютерних та Інтернет-технологій, а також мультимедійних засобів; всього того, що стосується організації навчального матеріалу. Зрозуміло, що програмісти й адміністратори сайтів дистанційного навчання без спеціаліста, автора курсу,

цю роботу виконати не зможуть. Для створення якісного навчально-матеріального забезпечення дистанційного навчання, тобто створення відповідних засобів навчання, необхідні спільні зусилля спеціаліста-предметника, методиста, який вміє користуватися Інтернет-технологіями, комп'ютерними комунікаціями, а також знає сучасні педагогічні, психологічні теорії, педагогічні технології, та програміста чи адміністратора сайту, спеціаліста в галузі нових інформаційних технологій. В ідеалі функції спеціаліста-предметника й методиста з вищеназваними характеристиками повинні об'єднуватись в одній особі. Сучасний викладач повинен мати знання не тільки зі свого предмету, але бути обізнаним з особливостями інформаційних і педагогічних технологій.

Література

1. Полат Е.С. Теория и практика дистанционного обучения / Е.С. Полат // Информатика и образование. – 2001. – № 5. - С. 37-42.
2. Теория и практика дистанционного обучения / Под ред. Е.С. Полат – М., „Академия”, 2004. – 411 с.
3. Болюбаш Н.М. Шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів в умовах дистанційної форми навчання / Н.М. Болюбаш // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Т.71. – Випуск 58. Педагогічні науки. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2006. – С. 65-70.
4. Борошенко І.А. Дистанційне навчання на курсах підвищення кваліфікації вчителів: переваги та особливості / І.А. Борошенко // Освіта Закарпаття : Наук.-метод. жрнал. – Ужгород: Закарпатський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. – 2010. – вип. 12. – С. 20-23.
5. Борошенко І.А. Проблеми створення дистанційних навчальних курсів у системі післядипломної педагогічної освіти / І.А. Борошенко // Імідж сучасного педагога. – 2010. – вип. 10. – С. 36-38.